

Integriteit bestaansvoorwaarde democratie

Is iemand een integer bestuurder als hij of zij de spelregels van het openbaar bestuur naleeft?

Nee, zelfs als een ambtenaar of bestuurder de regels getrouw naleeft, kun je nog niet per definitie spreken van een integer bestuurder. Integriteit is niet alleen te vinden in regels, hoewel het ook daaraan vaak in eerste instantie nog schort. Integriteit is geen ideologie, maar het zou niet erg zijn als het dat wel was. Het is de bestaansvoorwaarde van elke democratie.

***Niks 'beleidsdiscretie',
niks ieder voor zich,
maar duidelijke regels***

Vertrouwen in mensen gaat altijd vooraf aan vertrouwen in besturen. Vertrouwen kun je winnen door naar eer en geweten je beroep uit te oefenen. Door je eigen gedrag te kunnen en willen verantwoorden, ook al ben je formeel gezien niet overal verantwoordelijk. Het heeft te maken met het arbeidsethos, met moreel bewustzijn en de instelling van de persoon zelf. Het besef belast te zijn met een publieke taak en te beschikken over publieke middelen. De invulling die de oud-burgemeester van Rotterdam hieraan gaf, door zijn persoonlijke afweging voor wat privé-belang is en wat publiek belang doorslaggevend te achten, past niet in dit normatieve kader. Publieke verantwoording is niet ondergeschikt aan het resultaat en dat mag het ook nooit worden.

Het doen en laten van ambtenaren en politici wordt getoetst aan deze geschreven en ongeschreven regels. Wil je een ambtenaar of politicus kunnen aanspreken op de manier waarop hij deze spelregels hanteert, dan mag er in de eerste plaats geen ondui-

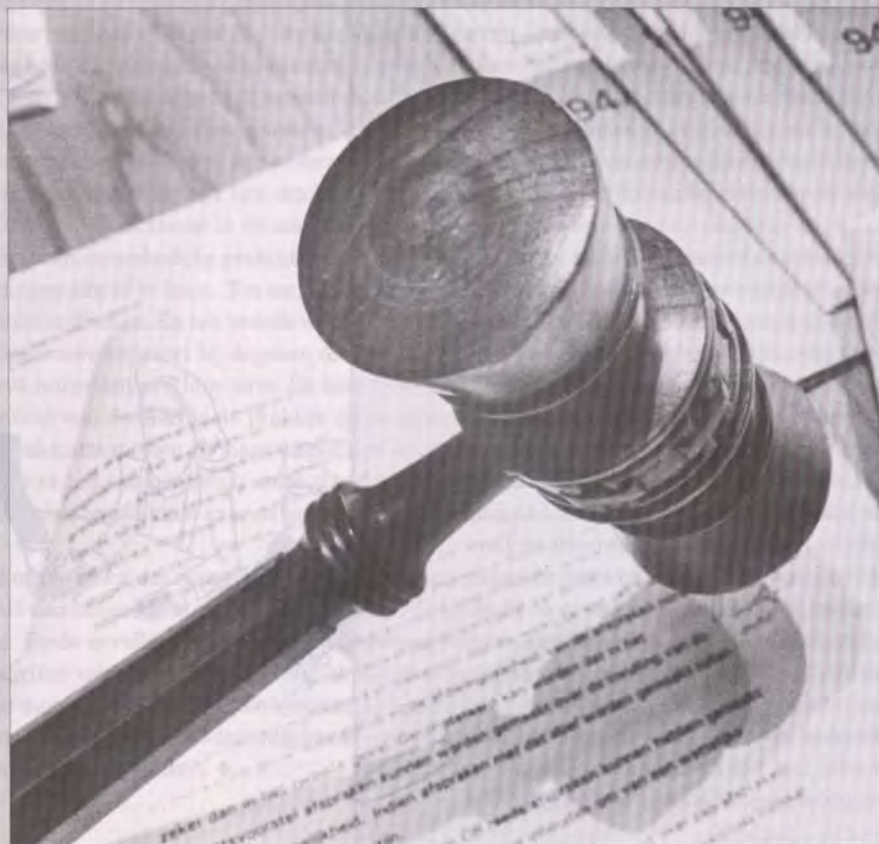
delijkheid zijn over de regels zelf. Er zijn helaas veel voorbeelden te geven van gevallen waarin de regels niet duidelijk, niet bekend of schemerig zijn. Zo krijgen ministers bij hun aantreden een zogenaamd 'blauw boekje' overhandigd waarin regels en mores zijn vervat. Maar het boekje is geheim en de spelers interpreteren de regels verschillend. De gedragscodes moeten voor iedereen gelijk en helder zijn, en ook actief worden uitgedragen. Hier heb-

ben afdelingen Personeel & Organisatie en leidinggevend een belangrijke taak. Tot op heden zijn integriteit en gedragscodes te weinig een vanzelfsprekend onderdeel van personeelsbeleid. Integriteitsbeleid is verweven met personeelsbeleid en werkgever- en werknemerschap. Het heeft te maken met rekruterings- en selectiebeleid,

heldere functieomschrijvingen, declaratieregels, de voorbeeldfunctie van management, controle en aansturing. Transparan-

***Omvangrijke macht
vraagt omvangrijke
opening van zaken***

tie is het sleutelwoord. Het gedoe over declaraties en reisjes moet nu afgelopen zijn. Wat mij betreft is er maar een remedie: niks 'beleidsdiscretie', niks ieder voor zich, maar duidelijke regels. En volledige openheid. Wat in 1966 gold, is nu alleen maar belangrijker geworden: omvangrijke macht vraagt omvangrijke opening van zaken. Wie openbaar wil besturen, heeft per definitie niets te verbergen! ♦



Thom de Graaf is jurist en voorzitter van de Tweede Kamerfractie van D66.